

**EIROPAS SAVIENĪBAS
PADOME**

**Briselē, 2011.gada 13.septembrī (13.09)
(OR. en)**

14045/11

CONSOM 142

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Direktors <i>Jordi AYET PUIGARNAU</i> kungs, Eiropas Komisijas ģenerālsekretāra vārdā
Saņemšanas datums:	2011.gada 11.septembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretārs <i>Uwe CORSEPIUS</i> kungs
K-jas. dok. Nr.	COM(2011) 547 galīgā redakcija
Temats:	KOMISIJAS ZIŅOJUMS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI Ceturtais ziņojums par to, kā tiek piemērota Padomes 1985. gada 25. jūlija Direktīva 85/374/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz atbildību par produktiem ar trūkumiem, kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 10. maija Direktīvu 1999/34/EK

Pielikumā ir pievienota Komisijas dokumenta COM(2011) 547 galīgā redakcija.

Pielikumā: COM(2011) 547 galīgā redakcija

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 8.9.2011

COM(2011) 547 galīgā redakcija

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI**

**Ceturtais ziņojums par to, kā tiek piemērota Padomes 1985. gada 25. jūlija
Direktīva 85/374/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu
attiecībā uz atbildību par produktiem ar trūkumiem, kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas
Parlamenta un Padomes 1999. gada 10. maija Direktīvu 1999/34/EK**

(Dokuments attiecas uz EEZ)

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI**

**Ceturtais ziņojums par to, kā tiek piemērota Padomes 1985. gada 25. jūlija
Direktīva 85/374/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu
attiecībā uz atbildību par produktiem ar trūkumiem, kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas
Parlamenta un Padomes 1999. gada 10. maija Direktīvu 1999/34/EK**

(Dokuments attiecas uz EEZ)

SATURS

1.	IEVADS	4
2.	TREŠAIS ZIŅOJUMS PAR DIREKTĪVAS 85/374/EEK PIEMĒROŠANU: 2001.–2005. GADS	5
3.	DIREKTĪVAS 85/374/EEK PIEMĒROŠANA: 2006.–2010. GADS	5
3.1.	Tiesas prakse	6
3.1.1.	Prejudiciāli nolēmumi (LESD 267. pants)	6
3.1.2.	Tiešās prasības (LESD 258. un 260. pants)	7
3.2.	Nacionālo ekspertu un padomdevēju grupu sniegtā informācija	7
3.3.	Citi jautājumi saistībā ar direktīvas piemērošanu	11
4.	Secinājumi	11

1. IEVADS

Direktīvas 85/374/EEK (turpmāk “direktīva”)¹ mērķis ir tuvināt dalībvalstu tiesību aktus par ražotāja atbildību par kaitējumu, kas nodarīts, ja produkti ir ar trūkumiem. Šī direktīva iedibina principu par ražotāja atbildību bez vainas, saskaņā ar ko ražotājam jākompensē zaudējumi, kurus radījusi kustama lieta ar trūkumiem personas fiziskajai labklājībai vai tās īpašumam, neatkarīgi no tā, vai tā bija vai nebija rīkojusies nolaidīgi.

Šī direktīva attiecas uz jebkuru produktu², ko tirgo Eiropas Ekonomikas zonā, proti, Eiropas Savienības dalībvalstīs, Norvēģijā, Lihtenšteinā un Islandē. Direktīvā noteikts, ka nodarītos zaudējumus attiecina uz precēm personīgai lietošanai vai personīgam patēriņam ar minimālo robežvērtību 500 euro. Direktīva nosaka noilguma termiņu un aizliedz klauzulas, kas ierobežo vai izslēdz ražotāja atbildību. Direktīva paredz ražotāja atbrīvošanu no atbildības, ja tas pierāda konkrētu faktu pastāvēšanu, piemēram, ka tas nav laidis produktu aprītē, ka trūkums produktam ir pieļaujams tādēļ, lai produkts atbilstu obligātiem noteikumiem, kurus izdevušas valsts iestādes, vai ka zināšanas zinātnē un tehnikā laikā, kad viņš produktu laida aprītē, nebija tādas, lai būtu iespējams konstatēt trūkumu.

Direktīva 85/374/EEK neietekmē tiesības, kuras cietušajai personai var būt saskaņā ar tiesību normām par līgumisko vai ārpuslīgumisko atbildību vai saskaņā ar īpašu atbildības regulējumu, kas pastāv laikā, kad paziņota šī direktīva³. Turklāt tā neliedz atlīdzināt morālo kaitējumu saskaņā ar valsts tiesību aktu noteikumiem.

Saskaņā ar direktīvas 21. pantu Komisija periodiski izskata tiesiskā regulējuma efektivitāti attiecībā uz atbildību par produktiem. Komisija līdz šim ir izstrādājusi trīs ziņojumus par šīs direktīvas piemērošanu⁴.

Šis dokuments ir ceturtais direktīvas novērtējuma ziņojums. Tajā aptverts periods no 2006. līdz 2010. gadam, un analizēta direktīvas piemērošana 27 dalībvalstīs. Šajā sakarā Komisija dalībvalstīm un neoficiālo padomdevēju grupu dalībniekiem ir nosūtījusi aptauju, lūdzot sniegt informāciju jo īpaši par iepriekšējā ziņojumā uzdotajiem jautājumiem.

¹ Padomes 1985. gada 25. jūlija Direktīva 85/374/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz atbildību par produktiem ar trūkumiem (OV L 21, 7.8.1985., 29. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 10. maija Direktīvu 1999/34/EK (OV L 141, 4.6.1999., 20. lpp.) un kļūdas labojumu (OV L 283, 6.11.1999., 20. lpp.).

² Ar Direktīvu 99/34/EK paplašināja Direktīvas 84/374/EEK piemērošanas jomu, attiecinot to uz lauksaimniecības un zivsaimniecības produktiem. Turpretim, ar pamatdirektīvu ir viennozīmīgi izslēgta kodolenerģija.

³ ES Tiesa vairākkārt ir apstiprinājusi, ka Direktīvā 85/374/EEK paredzētais regulējums neizslēdz cita regulējuma piemērošanu attiecībā uz līgumisko un ārpuslīgumisko atbildību ar nosacījumu, ka to pamatojums ir atšķirīgs (skatīt, piemēram, Eiropas Savienības Tiesas spriedumu 2006. gada 10. janvārī lietā C-402/03, Eiropas Tiesas ziņojumi 2006, lappuse I-199.).

⁴ COM (1995) 617, 1995. gada 13. decembris; COM(2000) 893, 2001. gada 31. janvāris un COM(2006) 496, 2006. gada 14. septembris.
(http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/liability/index_en.htm).

2. TREŠAIS ZIŅOJUMS PAR DIREKTĪVAS 85/374/EEK PIEMĒROŠANU: 2001.–2005. GADS

Trešajā ziņojumā par Direktīvas 85/374/EEK piemērošanu secināts, ka ar direktīvu ir nodrošināts līdzsvars starp patērētāju interesēm un iekšējā tirgus politiku. Vispārējais secinājums – ziņojumā apstiprināts, ka direktīva tiek īstenota pietiekoši labi un ka nav nepieciešami nekādi grozījumi. Lai gan valstu tiesību aktu piemērošana atsevišķos gadījumos rada atšķirības, tās neietekmē iekšējā tirgus darbību.

Komisija piedāvāja turpināt analizēt direktīvas darbību, jo īpaši, ietekmi, ko rada noteikumi par pierādījuma pienākumu, aizsardzību un 500 euro minimālo robežvērtību attiecībā uz ciestajiem materiāliem zaudējumiem, ar nolūku rīkoties, ja tiek konstatētas tādas atšķirības starp valstīm, kuru risināšanā nepieciešama rīcība ES mērogā.

3. DIREKTĪVAS 85/374/EEK PIEMĒROŠANA: 2006.–2010. GADS

Atsauces periodā Komisija turpināja kontrolēt direktīvas transponēšanu un īstenošanu dalībvalstīs.

Vairumā dalībvalstu valsts noteikumus, ar kuriem īsteno direktīvu, pārsvarā piemēro paralēli citiem noteikumiem par līgumisko, ārpuslīgumisko vai citu atbildību. Šī dažādu noteikumu līdzāspastāvēšana, ko pieļauj arī direktīvas 13. pants, tiek uzverta pozitīvi, jo šī noteikumu dažādība ļauj uzlabot patērētāju aizsardzību.

Saskaņā ar informāciju, kas apkopota šā ziņojuma izstrādes vajadzībām, atsevišķās dalībvalstīs, piemēram, Austrijā, Vācijā, Francijā, Itālijā, Spānijā un Polijā, ir pieaudzis tādu produktatbildības sūdzību skaits, kuras iesniegtas saskaņā ar valstu tiesību aktiem, ar kuriem transponē direktīvu. Dažās no šīm dalībvalstīm novērojams gan produktatbildības sūdzību absolūtā skaita pieaugums pēdējo gadu laikā, gan direktīvas izmantošanas gadījumu skaita pieaugums salīdzinājumā ar to sūdzību skaitu, kuras iesniegtas, pamatojoties uz līgumisko vai civilatbildību.

Pēdējos gados iesniegto produktatbildības sūdzību skaita pieaugums skaidrojams galvenokārt ar ārējiem faktoriem, piemēram, to, ka patērētāji ir labāk informēti un labāk organizēti, un ir labākas iespējas piekļūt informācijai. Tomēr šķiet, ka atsevišķās dalībvalstīs, piemēram, Apvienotajā Karalistē, procedūras izmaksas attur patērētājus no šāda veida rīcības.

Nemot vērā iepriekš minēto, valstu tiesās iesniegto lietu ātra atrisināšana ir atkarīga no valstu civiltiesību sistēmas uzcītības un efektivitātes. Gadījumos, kad par atbildību nav šaubu (proti, ir skaidrs trūkums, kaitējums un cēloņsakarība), šīs prasības tiek risinātas ārpustiesas kārtībā, kas veicina kaitējumu nodarīto zaudējumu ātru atmaksu cietušajiem⁵.

⁵ Austrija un Latvija, piemēram, ir informējušas par vairākiem ārpus tiesas izšķirtiem strīdiem. Daži piemēri: zīdains nokrita no bērnu pārtināmā galda, jo tas salocījās (1500 euro); fondi aparātam noplīsa rokturis, un šis negadījums izraisīja kājas apdegumu (2500 euro); sāpes un saindēšanās pazīmes pēc prosas ēdiena ēšanas, kas saindēts ar velnābola sēklām (1000 euro); nopietns ievainojums pēc kritiena no bojāta krēsla (5000 euro).

3.1. Tiesas prakse

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk “Tiesa”) turpināja skaidrot Direktīvas 85/374/EEK noteikumus, tādējādi palīdzot novērst atšķirības interpretācijā. Tiesa vairākkārt izteicās par šīs direktīvas saistību ar valstu transponēšanas noteikumiem. Tiesa pieņēma lēmumu par Direktīvas 85/374/EEK pilnīgu saskaņotību, kas neļauj dalībvalstīm noteikt patērētājiem izdevīgākus noteikumus, piemēram, attiecībā uz noilgumu. Tiesa arī apstiprināja, ka dalībvalstis var saglabāt atbildības sistēmas, kas atšķiras no objektīvās atbildības vai atbildības bez vainas un saskaņā ar kurām nolaidības vai vainas gadījumā starpnieku atbildība varētu būt līdzvērtīga ražotāja atbildībai.

No 2006. līdz 2010. gadam Tiesa pieņēma sešus spriedumus saistībā ar Direktīvu 85/374/EEK. Divi no šiem spriedumiem bija spriedumi par otrreizēju lietas izskatīšanu Tiesā (LESD 260. pants, bijušais EKL 228. pants).

3.1.1. Prejudiciāli nolēmumi (LESD 267. pants)

Lietā *Skov AĒg pret Bilka Lavprisvarehus*⁶ Tiesa lēma, ka Direktīva 85/374/EEK jāinterpretē tādējādi, ka tā iestājas pret tādu valsts tiesību normu, saskaņā ar kuru produkta ar trūkumiem piegādātājs, izņemot Direktīvas 3. panta 3. punktā izsmeloši uzskaitītos gadījumus, uzņemas direktīvā nostiprināto un ražotājam uzlikto atbildību bez vainas. Tomēr Tiesa precizēja, ka direktīva neiestājas pret valsts tiesību normu, saskaņā ar kuru piegādātājam bez ierobežojumiem ir jāuzņemas atbildība par ražotāja vainu.

Lietā *Declan O'Byrne pret Sanofi*⁷ Tiesa sprieda par 11. pantā paredzēto jēdzienu preces “laišana apgrozībā”, kas ir sākums noilguma termiņam, kura laikā aizskartā persona var iesniegt prasību saistībā ar atbildību par produktiem ar trūkumiem. Tiesa noteica, ka prece ir laista apgrozībā, kad tā ir atstājusi ražotāja veikto ražošanas procesu un atrodas tirdzniecībā, kur tā ir publiski pieejama lietošanai un patērēšanai.

Tiesa vēlreiz precizēja direktīvas 11. panta interpretāciju spriedumā par lietu *Aventis Pasteur SA pret OB*⁸; tā noteica, ka 11. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj, ka valsts tiesiskais regulējums, kas atļauj aizstāt vienu atbildētāju ar citu tiesvedības laikā, tiek piemērots veidā, kas ļauj aizstāt pēc tajā noteiktā termiņa beigām “ražotāju” šīs direktīvas 3. panta izpratnē kā atbildētāju tiesvedībā, kura uzsākta šajā termiņā pret citu personu. Tiesa arī precizēja, ka 11. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tas, ka valsts tiesa uzskata, ka tiesvedībā, kas šajā pantā noteiktajā termiņā uzsākta pret “ražotāja” simtprocentīgu meitas sabiedrību Direktīvas 85/374 3. panta 1. punkta izpratnē, šo meitas sabiedrību var aizstāt ar minēto ražotāju, ja šī tiesa konstatē, ka attiecīgā produkta laišanu apgrozībā tiešām ir noteicis šis ražotājs.

Visbeidzot, Tiesa precizēja piegādātāja atbildību. Šajā sakarā direktīvas 3. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja persona, kurai ir kaitējis produkts, kam, iespējams, ir trūkumi, saprātīgi nevarēja identificēt šī produkta ražotāju pirms prasības celšanas pret tā piegādātāju,

⁶ Eiropas Savienības Tiesas spriedums 2006. gada 10. janvārī, lieta C-402/03. Eiropas Tiesas ziņojumi 2006, lappuse I -199.

⁷ Eiropas Savienības Tiesas spriedums 2006. gada 9. februārī, lieta C-127/04. Eiropas Tiesas ziņojumi 2006, lappuse I -1313.

⁸ Eiropas Savienības Tiesas spriedums 2009. gada 2. decembrī, lieta C-358/08. Eiropas Tiesas ziņojumi 2009, lappuse I -11305.

šis piegādātājs ir jāuzskata par “ražotāju”, piemērojot it īpaši šīs direktīvas 11. pantu, ja tas aizskarto personu pēc savas iniciatīvas un ar pienācīgu rūpību nav informējis par ražotāja identitāti vai par to, kas viņam produktu piegādājis, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, ievērojot lietas apstākļus.

Lietā *Moteurs Leroy Somer/Dalkia France*⁹ Tiesa nolēma, ka direktīva ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to tiek pieļauta valsts tiesību interpretācija vai valsts pastāvīgās judikatūras piemērošana, saskaņā ar kuru cietušajam tiek ļauts pieprasīt atlīdzību par kaitējumu, kas nodarīts lietai, kura paredzēta lietošanai profesionālām vajadzībām un kura tiek šādām vajadzībām lietota, ja attiecīgais cietušais vienīgi pierāda kaitējumu, preces trūkumu un cēloņsakarību starp attiecīgo trūkumu un kaitējumu.

3.1.2. Tiešās prasības (LESD 258. un 260. pants)

Tiesa 2002. gada 25. aprīļa spriedumā lietā Komisija pret Francijas Republiku¹⁰ konstatēja, ka Francija nav izpildījusi pienākumu pareizi transponēt Direktīvu 85/374/EEK. Ņemot vērā to, ka šis Tiesas spriedums ir izpildīts tikai daļēji, Komisija sāka procedūru lietas otrreizējai izskatīšanai atbilstīgi LESD 260. pantam (iepriekš – LEK 228. pants).

Tiesa 2006. gada 14. marta lēmumā lietā Komisija pret Francijas Republiku¹¹ lēma, ka, turpinot uzskatīt, ka preces ar trūkumiem izplatītājs atbild tāpat kā ražotājs, kad pēdējais nav identificējams, arī tad, ja izplatītājs cietušajai personai saprātīgā termiņā ir atklājis tās personas identitāti, kas tam precīzi ir piegādājusi, Francijas Republika nav veikusi pasākumus pilnīgai 2002. gada 25. aprīļa sprieduma par Direktīvas 85/374/EEK 3. panta 3. punkta transpozīciju izpildei. Tiesa lēma, ka Francijas Republikai ir jāpanāk atbilstība direktīvai un jāmaksā soda nauda EUR 31 650 apmērā par katru dienu, kurā netiek veikti vajadzīgie pasākumi pilnīgai iepriekš minētā 2002. gada 25. aprīļa sprieduma izpildei, no jaunā sprieduma pasludināšanas brīža. Francijai nācās samaksāt soda naudu EUR 795 600, un tā ir pilnībā izpildījusi jauno spriedumu.

Tiesa ar 2007. gada 5. jūlija spriedumu lietā Komisija pret Dānijas Karalisti¹² lēma, ka, pieņemot un saglabājot spēkā tiesību normas, kas paredz atbildību izplatīšanas ķēdes piegādātājiem starpniekiem ar tādiem pašiem nosacījumiem kā ražotājiem, pārkāpdama direktīvas 3. panta 3. punktu, Dānijas Karaliste nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek direktīva 85/374/EEK. Pēc šā lēmuma Dānija ir veikusi nepieciešamos pasākumus, lai panāktu tās tiesību aktu atbilstību direktīvai.

3.2. Nacionālo ekspertu un padomdevēju grupu sniegtā informācija

Izmantojot tādu pašu praksi kā trešajā ziņojumā, Komisija aicināja valstu iestādes un ieinteresētās personas, kas ir neoficiālo padomdevēju grupu dalībnieki, paust viedokli par direktīvas piemērošanu un efektivitāti attiecīgajā periodā. Mērķis bija novērtēt direktīvas

⁹ Eiropas Savienības Tiesas spriedums 2009. gada 4. jūnijā, lieta C-285/08. Eiropas Tiesas ziņojumi 2009, lappuse I-4733.

¹⁰ Eiropas Savienības Tiesas spriedums 2002. gada 25. aprīlī, lieta C-52/00. Eiropas Tiesas ziņojumi 2002, lappuse I -3827.

¹¹ Eiropas Savienības Tiesas spriedums 2006. gada 14. martā, lieta C-177/04. Eiropas Tiesas ziņojumi 2006, lappuse I -2461.

¹² Eiropas Savienības Tiesas spriedums 2007. gada 5. jūlijā, lieta C-327/05. Eiropas Tiesas ziņojumi 2007, lappuse I -93.

praktisko ietekmi un jautājumus, kuri izvirzīti iepriekšējā ziņojumā un kuru atšķirīgā interpretācija valstu tiesās varēja atsevišķos gadījumos novest pie atšķirībām direktīvas piemērošanā dalībvalstīs.

Šajā ziņojumā apkopota Komisijas ievāktā informācija jo īpaši attiecībā uz pierādījuma pienākumu, aizsardzību, pamatojoties uz atbilstību noteikumiem, aizsardzību, pamatojoties uz zinātnes un tehnikas attīstību (attīstības risks), un minimālo robežvērtību 500 euro attiecībā uz ciestajiem materiāliem zaudējumiem.

– **Pierādījuma pienākums (4. pants)**

Direktīvā 85/374/EEK ir noteikts, ka cietušajai personai ir jāpierāda kaitējuma un trūkuma esamība un cēloņsakarība starp tiem. Šīs direktīvas mērķis nav saskaņot dalībvalstu procesuālos noteikumus, kuri atšķiras gan attiecībā uz materiālajām tiesībām, gan attiecībā uz pierādījumu standartu.

Lowells pētījumā par produktatbildību Eiropas Savienībā¹³ un Komisijas trešajā ziņojumā par direktīvas piemērošanu jau tika secināts, ka tiesu prakse šajā jautājumā atšķiras; atšķirības pastāv gan starp dažādu dalībvalstu lēmumiem, gan starp vienas dalībvalsts dažādu tiesu pieņemtiem lēmumiem.

Nemot vērā pieejamo informāciju, ir novērotas atšķirības attiecībā uz elementiem, kuri nepieciešami, lai pierādītu trūkumu. Dažās tiesās, piemēram, Francijā, Beļģijā, Itālijā un Spānijā, pietiek ar to, ka prasītājs pierāda, ka produkts neizpildīja uzdevumu, kuram tas bija paredzēts. Citās tiesās, piemēram, Vācijā un Apvienotajā Karalistē¹⁴ prasītājam jāpierāda produkta trūkuma precīzs veids, sniedzot daudz detalizētāku informāciju. No minētās informācijas arī izriet, ka Austrijas Augstākā tiesa ir izveidojusi stingru tiesu praksi, kas saskaņo šīs divas nostājas.

Tomēr dažas dalībvalstu iestādes (piemēram, Bulgārijas, Itālijas, Maltas, Slovākijas, Zviedrijas un Latvijas iestādes) uzskata, ka cietušajiem ir ievērojamas grūtības pierādīt, ka kaitējumu ir izraisījis produktam piemītošs trūkums. Šīs grūtības galvenokārt ir saistītas ar ekspertīzes izmaksām. Lai pārvarētu šīs grūtības, dažas no šīm dalībvalstīm uzskata, ka direktīva ir jāgroza, lai ieviestu ražotāja atbildības prezumpciju vai mehānismu, ar kuru pierādījuma pienākumu uzliek atbildētājam.

Šis noteikums ir tikpat strīdīgs ieinteresēto personu (patērētāji, ražotāji, piegādātāji, apdrošinātāji un praktizējošie juristi) pārstāvju vidū. Patērētāji uzsver galvenokārt ar ekonomiskām izmaksām saistītās grūtības pierādīt atsevišķu ļoti tehnisku produktu trūkumus, kā arī pierādīt cēloņsakarību starp trūkumu un kaitējumu gadījumos, kad minētais kaitējums ir komplekss. Lai nodrošinātu efektīvāku patērētāju aizsardzību, patērētāji uzskata, ka pierādījuma pienākums ir jāuzliek atbildētājam.

Savukārt, ražotāji un apdrošinātāji uzskata, ka prasība pierādīt cēloņsakarību starp kaitējumu un trūkumu ir būtisks elements, lai direktīva nodrošinātu līdzsvaru starp ražotāju un patērētāju

¹³ *Lowells*. Produktatbildība Eiropas Savienībā (*Product liability in the European Union*). Ziņojums Eiropas Komisijai (*The Lovells Report*) 2003.

(http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/liability/index_en.htm).

¹⁴ Tomēr lietā *Ide v. ATB sales* (2008, WECA Civ 424) Anglijas apelācijas tiesa nolēma, ka prasītājam nav jāpierāda produkta trūkuma precīzs mehānisms, lai noteiktu ražotāja atbildību.

interesēm. Viņi arī uzskata, ka, atvieglojot noteikumus attiecībā uz pierādīšanas pienākumu, tiks veicināta patērētāju prasību iesniegšana saistībā ar nelielu kaitējumu. Praktizējošie juristi uzskata, ka prasītāji spēj pierādīt cēloņsakarību starp kaitējumu un trūkumu, pamatojoties uz pierādījumu noteikumiem dažādās dalībvalstīs. Tam par pierādījumu ir pieaugošais prasību skaits kompensēt kaitējumu, ko radījuši produkti ar trūkumiem.

– **Aizsardzība, pamatojoties uz atbilstību noteikumiem (7. panta d) apakšpunkts)**

Direktīva 85/374/EEK noteic, ka ražotājs nav atbildīgs, ja viņš pierāda, ka trūkums produktam ir pieļaujams tādēļ, lai produkts atbilstu obligātiem noteikumiem, kurus izdevušas valsts iestādes.

Pamatojoties uz pieejamo informāciju, Komisija ir konstatējusi, ka attiecībā uz šo aizsardzību ir maz precedentu. Šajā sakarā Ungārijas iestādes ir norādījušas, ka šāda veida lietas visbiežāk attiecas uz transportlīdzekļiem un medicīnas produktiem. Attiecībā uz transportlīdzekļiem Ungārijas tiesu praksē esot reti gadījumi, kad ražotājs atzīts par atbildīgu, piemērojot valsts tiesību aktus, ar kuriem transponē direktīvu, toties attiecībā uz zālēm un citiem medicīnas produktiem (jo īpaši asins pagatavojumi) ražotāja atbildību parasti nosakot tiesa. Saskaņā ar Slovērijas iestāžu teikto patērētāji reti izmanto savas tiesības pieprasīt kompensāciju šajā kontekstā. Viņi drīzāk pieprasa īstenot citas tiesības, piemēram, tiesības atteikties no saistībām, tiesības pieprasīt atlaidi no pirkuma cenas vai tiesības pieprasīt defekta labošanu.

Eiropas farmaceitiskās nozares pārstāvji uzskata, ka direktīvas noteiktā atbildības sistēma nepietiekami ņem vērā faktu, ka zāļu nozare ir ļoti reglamentēta. Viņi uzskata, ka, analizējot produkta trūkumus un ražotāja atbildību, būtu jāņem vērā fakts, ka zāļu lietošana parasti ir atkarīga no veselības nozares profesionāļu (tostarp ārstu, medmāsu un farmaceitu) ārēja novērtējuma un ka ražotājam nav kontroles pār to, kādā veidā zāles tiek izrakstītas un lietotas.

– **Aizsardzība, pamatojoties uz zinātnes un tehnikas attīstību (attīstības risks) (7. panta e) apakšpunkts)**

Direktīvā 85/374/EEK noteikts, ka ražotāja atbildība netiek ietekmēta, ja zināšanas tehnikā laikā, kad viņš produktu laida aprītē, nebija tādas, lai būtu iespējams konstatēt trūkumu. Attiecībā uz šo noteikumu dalībvalstis drīkst pieņemt atkāpes¹⁵.

Ņemot vērā pieejamo informāciju, Komisija ir konstatējusi, ka valstu tiesas nav vienprātis par jautājumu, vai šī aizsardzība ir piemērojama visiem trūkumiem. Piemēram, Vācijas Augstākā tiesa nolēma, ka 7. panta e) apakšpunktu nekad nepiemēro ražošanas trūkumiem. Citas tiesas, piemēram, Nīderlandē un Apvienotajā Karalistē, šķiet, šai interpretācijai nepiekrīt. Turklāt, neraugoties uz Savienības Tiesas spriedumu lietā Komisija pret Apvienoto Karalisti¹⁶, šķiet, ka vēl joprojām pastāv šaubas par to, kā tiesām jāinterpretē noteikums “*zināšanas zinātnē un tehnikā laikā, kad viņš produktu laida aprītē, nebija tādas, lai būtu iespējams konstatēt trūkumu*”.

¹⁵ *Fondazione Rosselli. Analysis of the Economic Impact of the Developpement risk Clause as provided by Directive 85/374/EEC on Liability for Defective products.* 2004. Saskaņā ar minēto ziņojumu tikai Somija un Luksemburģa ir izslēgušas šo aizsardzību no saviem tiesību aktiem. (http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/liability/index_en.htm).

¹⁶ Eiropas Savienības Tiesas spriedums 1997. gada 29. maijā, lieta C-300/95, Eiropas Tiesas ziņojumi 1997, lappuse I-2649.

Pamatojoties uz to pašu minēto informāciju, Austrijas Augstākā tiesa ir lēmusi, ka noteikumu par atbrīvošanu no atbildības var piemērot situācijā, kad noteiktu risku ir atklājis tikai tiesas nozīmēts eksperts, kas veicis virkni testu saistībā ar tiesvedību, un šis risks ekspertiem nav bijis zināms pirms tiesvedības sākuma un produkta laišanas tirdzniecībā.

Šobrīd atsevišķas dalībvalstis noteic ražotāja atbildību arī par attīstības riskiem. Piemēram, šo atbildību attiecina uz visu veidu produktiem Somijā un Luksemburgā. Spānijā šo aizsardzību nepiemēro sūdzībām par farmācijas produktiem un cilvēku uzturam paredzētu pārtiku. Citās valstīs (piemēram, Francijā) šo noteikumu nepiemēro atsevišķiem produktiem noteiktos apstākļos.

Atsevišķas dalībvalstu iestādes (piemēram, Bulgārijas un Maltas iestādes) uzskata, ka direktīvas 7. panta e) apakšpunkta noteikums ir jāpārskata, lai svītrotu šo atbrīvojumu no atbildības. Pēc viņu ieskatiem šāda svītrošana sekmētu labāku iekšējā tirgus darbību. Citas iestādes (piemēram, Grieķijas, Itālijas, Lietuvas un Apvienotās Karalistes iestādes) uzskata, ka šis noteikums palīdz saglabāt līdzsvaru starp vajadzību sekmēt novatorisku produktu laišanu apgrozībā un patērētāju aizsardzību, jo tas samazina apdrošināšanas izmaksas uzņēmumiem. Šī aizsardzība sekmē tehniskas un zinātniskas inovācijas, nepalielinot produktu kopējās izmaksas.

Rūpniecības nozares un apdrošināšanas uzņēmumu pārstāvji uzskata, ka šīs aizsardzības izslēgšana bremsēs inovāciju un jaunu produktu izstrādi, kā arī palielinās apdrošināšanas izmaksas. Viņi uzskata, ka tas, ka šai izslēgšanai nav ievērojamas ietekmes ne Luksemburgā, ne Somijā, ir saistīts ar šo tirgu izmēru. Turpretim patērētāju pārstāvji piekrīt svītrot šo noteikumu par atbrīvošanu no atbildības. Viņi uzstāj uz to, ka stingrā atbildība ir pamatota ar principu, ka personai, kura gūst labumu no bīstamas darbības, ir jākompensē nodarītais kaitējums. Tādēļ ražotājs ir jāuzskata par atbildīgu pat tad, ja nodarītais kaitējums ir saistīts ar risku, kuru nav iespējams atklāt.

Atsevišķi farmācijas uzņēmumu pārstāvji kritizē Francijas tiesu nostāju, kas aizliedz atsaukties uz attīstības risku identiskiem produktiem, kas laisti apgrozībā laikā no 1988. līdz 1998. gadam (transponēšanas tiesību akta datums). Viņi uzskata, ka šī nostāja neatbilst direktīvai, jo iemeslu atbrīvošanai no atbildības nevar pieņemt vai noraidīt, vadoties pēc datuma, kurā apgrozībā laists produkts, kas ir identisks.

– **500 euro minimālā robežvērtība (9. pants)**

Direktīvu 85/374/EEK piemēro kaitējumam, kas nodarīts privātai lietošanai vai patēriņam paredzētam īpašumam, kas nav pats produkts ar trūkumiem un kura zemākā robežvērtība ir 500 euro. Trešajā ziņojumā tika konstatēts, ka valstu tiesas šo robežvērtību interpretē dažādi.

Pašlaik atsevišķas valstu iestādes ir norādījušas, ka tās dod priekšroku šīs robežvērtības pazemināšanai vai pat pilnīgai atcelšanai, lai varētu nodrošināt patērētāju efektīvāku aizsardzību. Konkrētāk, Rumānijas iestādes ierosina noteikt robežvērtību starp 200 un 500 euro un ļaut dalībvalstīm pašām noteikt summu, kas būtu vispiemērotākā cenām to attiecīgajā teritorijā.

Attiecībā uz ieinteresētajām personām rūpniecības nozares pārstāvji uzskata, ka robežvērtība jāsaglabā vismaz pašreizējā apmērā, lai kompensāciju par stingro atbildību piemērotu tikai, sākot ar noteiktu kaitējuma apmēru, un lai nepārsātinātu tiesas ar prasībām par maznozīmīgiem materiāliem kaitējumiem, jo īpaši pret mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.

Turklāt viņi uzskata, ka šo robežvērtību drīzāk vajadzētu paaugstināt, lai pielāgotos inflācijai. Turpretim patērētāju pārstāvji pieprasa svītrot noteikumu par robežvērtību, lai ļautu saņemt kompensāciju par visiem ciestajiem materiālajiem zaudējumiem.

3.3. Citi jautājumi saistībā ar direktīvas piemērošanu

– Iespēja vērsties tiesā

Direktīvā 85/374/EEK nav ietverti īpaši noteikumi attiecībā uz cietušo iespējām vērsties tiesā. Cietušajiem ir jāvērsas valsts tiesās.

Komisija atgādina, ka iekšējā tirgus attīstībai ir nepieciešams, lai patērētāji varētu viegli vērsties tiesā pārrobežu gadījumos.

Šajā ziņā ievērojams progress ir panākts tiesu sadarbībā civillietās, jo īpaši attiecībā uz konfliktu alternatīviem risinājumiem un procedūrām saistībā ar nelielām prasībām.

– Informācijas vākšana un apmaiņa

Kopš 2001. gada Komisijai ir valstu ekspertu tīkls ("Ekspertu grupa jautājumiem par atbildību par produktiem ar trūkumiem"), kas tai palīdz apkopot noderīgu un/vai nepieciešamo informāciju, lai pārbaudītu, vai direktīvas darbība ir apmierinoša, un lai vajadzības gadījumā izskatītu atklātās problēmas. Šā tīkla dalībnieki nav tikušies kopš 2004. gada. Vairums dalībvalstu uzskata, ka nav vajadzības rīkot regulāras sanāksmes, lai apmainītos ar informāciju, bet ka grupa ir jāsasauca, ja vajag apspriesties par konkrētu jautājumu. Jaunās dalībvalstis tomēr vēlētos regulāras sanāksmes, lai varētu apmainīties ar informāciju.

Attiecībā uz informācijas apkopošanu *Product Liability Forum of the British Institute of International and Comparative Law* rīcībā ir datu bāze par atbildību par produktiem ar trūkumiem. Šī datu bāze ir pieejama tiešsaistē un tajā ir ietverta informācija par tiesību aktiem un tiesu lēmumiem saistībā ar Direktīvu 85/374/EEK visās dalībvalstīs¹⁷.

4. SECINĀJUMI

Direktīvas 85/374/EEK mērķis nav pilnībā saskaņot visus tiesību aktu aspektus attiecībā uz atbildību par produktiem ar trūkumiem Eiropas Savienībā. Turklāt Eiropas Savienības Tiesa ar savu tiesu praksi ievērojami palīdz šīs direktīvas piemērošanas jomas noteikšanā un tās pareizā un vienotā īstenošanā.

Pieejamā informācija liecina, ka situācija Direktīvas 85/374/EEK piemērošanas jomā ir līdzīga situācijai laikā, kad tika gatavots iepriekšējais ziņojums. Tomēr šķiet, ka to atbildības prasību skaits, kuras iesniegtas, pamatojoties uz direktīvu, atsevišķās dalībvalstīs ir pieaudzis, turklāt ir palielinājies arī ārpus tiesas izšķirto strīdu skaits, kuros pieprasīta kompensācija un noslēgta vienošanās starp cietušajiem un personu, kas izraisījusi kaitējumu.

Kopumā tiek uzskatīts, ka direktīva nodrošina līdzsvaru starp patērētāju aizsardzību un ražotāju interesēm. Vairums ieguldījumu šajā ziņojumā apstiprina, ka Direktīva 85/374/EEK

¹⁷ www.biiicl.org/plf.

ir instruments, kas nodrošina reālas iespējas iesniegt sūdzību un saņemt adekvātu kompensāciju par kaitējumu, ko nodarījis produkts ar trūkumiem.

Kopumā valstu eksperti un ieinteresētās personas atzīst, ka ir svarīgi, lai pastāvētu līdzsvarota atbildības sistēma, ko piemēro uzņēmumu un patērētāju attiecībām, un tie uzskata, ka direktīva ir labs kompromiss šo interešu saskaņošanai. Tomēr ieinteresēto pušu starpā arī pastāv atšķirīgi viedokļi par direktīvu attiecībā uz atsevišķu noteikumu efektivitāti un jo īpaši attiecībā uz noteikumiem par pierādījuma pienākumu, aizsardzību, pamatojoties uz atbilstību noteikumiem, aizsardzību, pamatojoties uz zinātnes un tehnikas attīstību (attīstības risks), un minimālo robežvērtību 500 euro. Vairums šo atšķirību jau ir minētas iepriekšējā ziņojumā.

Pārsvarā patērētāji gribētu labāku aizsardzību par mazāku cenu, kas nozīmētu, piemēram, robežvērtības atcelšanu. Turpretim ražotāji un apdrošinātāji atsaucas uz risku, ka varētu palielināties sūdzību skaits saistībā ar maznozīmīgiem kaitējumiem, tādēļ viņi atbalsta robežvērtības paaugstināšanu. Šīs viedokļu atšķirības atspoguļojas arī valstu ekspertu viedokļos.

Tādējādi šķiet, ka Direktīva 85/374/EEK palīdz saglabāt līdzsvaru starp ražotāju un patērētāju interesēm attiecībā uz atbildību par produktiem ar trūkumiem. Komisija uzskata, ka iespējamās atšķirības nerada ievērojamus šķēršļus tirdzniecībai un netraucē konkurenci Eiropas Savienībā. Jo īpaši Komisija uzskata, ka neatkarīgi no atšķirībām valstu procesuālajos noteikumos cietušie spēj pierādīt cēloņsakarību gadījumos, kad produkts ar trūkumiem rada kaitējumu. Tāpat Komisija ir konstatējusi, ka informācija, kas pieejama par aizsardzības vai 500 euro robežvērtības ietekmi, ļauj secināt, ka direktīva nodrošina vienādu aizsardzības līmeni patērētājiem un vienotu pamatu ražotāju atbildībai par produktiem ar trūkumiem.

Ņemot vērā to, ka pieejamā informācija nav pietiekami pamatota ar objektīviem faktiem un ka viena vai vairāku noteikumu grozīšana ietekmētu šīs direktīvas nodrošināto vispārējo līdzsvaru, Komisija uzskata, ka pašlaik ir pārāgri ierosināt šīs direktīvas pārskatīšanu.

Līdz nākamā ziņojuma sastādīšanai Komisija sekos līdzi visiem notikumiem, kas varētu ietekmēt šo līdzsvaru, vajadzības gadījumā veicot padziļinātu analīzi ar valstu ekspertu un ieinteresēto personu palīdzību, lai konstatētu problēmas un meklētu risinājumus, kas apmierina lielāko daļu iesaistīto personu.

xxx

Komisija aicina Eiropas Parlamentu, Padomi un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju pieņemt zināšanai šo ziņojumu.